

Onze Vogels

62e jaargang no.5, mei 2001

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

Vogel

copy

DE BOEIENDE HISTORIE VAN DE KLEUREN BIJ DE GRASPARKIET

**Te weten komen hoe zoveel
mutaties zich ontwikkelen bij
een eenvoudige groene vogel**

*Wilde grasparkieten verzamelen zich in enorme zwermen als de regentijd begint.
Hier rusten ze op de dode takken van een boom en het groene verenkleed van de
vogels geeft de indruk dat de boom plotseling in blad is gekomen.*

BOEIENDE HISTORIE VAN KL

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

Deze lutino is een goede tentoonstellingsvogel met een rijke, boterbloemgele lichaamskleur, een belangrijk kenmerk bij deze variëteit. Doordat lutino geslachtsgebonden vererft, zal een paring van een lutino man aan een lichtgroene pop dochters opleveren die lutino zijn en zonen die split zijn voor lutino.

Weinig mensen, zo niet geen, zullen het feit betwisten dat de parkiet of grasparkiet (*Melopsittacus undulatus*) de populairste en meest gehouden vogel ter wereld is. Heden ten dage bedraagt het aantal gehouden grasparkieten wereldwijd meerdere miljoenen. Dat is in niet minder dan 150 jaar zo gekomen, sinds deze kleine, zeventien centimeter grote groene parkiet voor het eerst geïmporteerd werd uit zijn oorspronkelijke thuisland. Hij leeft daar, in Australië, in droge en onherbergzame gebieden, waar hij in ornithologische kringen het best bekend is als Budgerigar, een naam afgeleid van de naam die de Aboriginals gebruiken: Betcherrygar. Hoe deze sympathieke kleine parkiet zo populair kon worden, is te lezen in deze aflevering en een vervolg hierop verschijnt op een later tijdstip.

Geschiedenis.

De eerste berichten over kleine, schitterend groene parkieten kwamen naar Europa van James Cook, die in 1770 Australië ontdekte. Tijdens zijn expedities zag men talrijke zwermen

kleine, groene parkieten en sommige van deze zwermen waren zo groot, dat het werkelijk onmogelijk was de zon te zien, als ze overvlogen. Andere verhalen vermelden massa's van deze kleine parkieten, die neerstrijkend op dode bomen de indruk wekten, dat hun schitterende groene verenkleed de boom ploseling had doen uitlopen!

Pas 70 jaar later werden de eerste parkieten naar Engeland meegebracht. John Gould, de eminente ontdekker en natuuronderzoeker, kwam terug met enkele levende exemplaren van de parkiet, hetgeen ongetwijfeld heel wat stof deed opwaaien toentertijd. Kort daarna arriveerde een aantal parkieten in Amerika.

In Engeland werden grasparkieten al gauw enorm populair, zozeer zelfs dat binnen veertig jaar er een aantal grote commerciële kwekerijen waren. Deze moesten voorzien in de steeds toenemende vraag naar deze kleine parkieten. Een belangrijke ontwikkeling die een sensatie teweegbracht en die ertoe bijdroeg dat de grasparkiet nóg populairder werd, was het verschijnen van de eerste mutatie in 1870: een gele vogel met helrode ogen. (Deze

Een van de leukste dingen van het houden van grasparkieten is het meedoen aan tentoonstellingen. Er zijn tentoonstellingen voor deze vogels over de hele wereld. Op deze foto ziet u Ghalib Al-Nasser, een internationale keurmeester, bezig met het keuren op de Franse bondstentoonstelling.

EUREN BIJ DE GRASPARKIET

vogel was waarschijnlijk een lutino, die in België werd gekweekt).

Al gauw kwamen er berichten over gele vogels met zwarte ogen. Op dat ogenblik was er nog geen kennis van de genetica en van geslachtsgebonden vererving bij kwekers en de veronderstelde lutino verdween weer, terwijl de geelovergoten wél ingeburgerd raakte.

Rond deze tijd kon men de eerst wedstrijdvogels zien. Grasparkieten werden ofwel als paar ofwel wedijverend met andere parkieten tentoongesteld. Dit stelde het publiek in staat de prachtige grasparkiet van dichtbij te bekijken.

De volgende mijlpaal was het verschijnen van de hemelsblauwe mutatie, die voor het eerst getoond werd in 1910, in de Horticultural Halls in Londen. Er werden daar twee vogels tentoongesteld en ze hadden geweldig veel bekijks. Het duurde niet lang voor de donkergroene mutatie gefokt werd en toen kwekers deze paarden aan de hemelsblauwe, ontstond de kobaltblauwe.

De enorme bedragen die, naar men zegt, door aristocratische en adellijke families voor deze hemelsblauwe grasparkieten betaald werden, waren ongelooflijk. Ook het koningshuis van Japan ging grasparkieten houden en in korte tijd begon de adel de hemelsblauwe vogels te kopen om ze als "blijk van liefde" aan iemand cadeau te doen. Dit veroorzaakte een nóg grotere vraag en een nieuwe mode, tenminste bij die mensen die zich een dergelijk hoge prijs konden veroorloven. In 1927 vaardigde de Japanse regering een verbod uit op verdere import van grasparkieten, maar tegen die tijd hadden de fokkers al de basis gelegd voor levensvatbaar kweekmateriaal. Op dit ogenblik heeft Japan een sterke en gezonde aanhang van grasparkietenkwekers en bovendien twee nationale verenigingen.

Na talrijke tentoonstellingen voor het publiek in het Verenigd Koninkrijk had de oprichting van de Budgerigar Club (later veranderd in Budgerigar Society) plaats in 1925. Dit was een keerpunt in de grasparkietenliefhebberij, want de nieuwe kleuren werden gemeengoed van een groter publiek en niet lang daarna overvleugelde de grasparkiet de kanarie in populariteit. In 1926 werd de eerste Budgerigar

Club Show gehouden in Groot-Brittannië en er waren meer dan honderd inschrijvingen. Binnen de korte periode van tien jaar was het aantal tentoongestelde vogels gegroeid tot niet minder dan duizend. Toen had de Budgerigar Club zijn naam al veranderd in Budgerigar Society op verzoek van koning George V, die erin toestemde beschermheer te worden. Tegen die tijd begon de erfelijkheidsleer een belangrijke rol te spelen. Doordat kwekers betere kennis kregen, kwamen er meer en meer mutaties. De vogel werd groter van formaat, doordat fokkers grotere en forsere vogels wensten. Door selectieve kweek zijn de vogels van nu onvoorstelbaar veranderd ten opzichte van die van vijfenzeventig jaar geleden. Een andere manier om het aantal mutaties en variëteiten die gekweekt werden te illustreren, is door aan te geven dat er aan het begin van de vorige eeuw slechts normale en gele grasparkieten waren. In die tijd was de prijs zo'n paar duizend dollar per

vogel en in het Verenigd Koninkrijk en de rest van Europa was dat niet anders. Op dit ogenblik worden er wereldwijd een groot aantal kleurvarianties door kwekers gekweekt en gelukkig zijn de prijzen sinds het begin van de vorige eeuw gezakt.

Verschillen tussen een huis-tuin-en-keukenparkiet en een showexemplaar.

De parkiet in de natuur is slechts vijftien centimeter lang, maar de standaard vereist een grotere vogel. Het verschil in grootte tussen een showvogel en een wilde parkiet is duidelijk te zien op de bijgaande foto.

Huisparkieten zitten in grootte zowat tussen een wilde grasparkiet en een tentoonstellingsparkiet in. Ze zijn gewoonlijk iets groter dan de wildvorm, maar veel smaller en kleiner dan de tentoonstellingsparkiet. Deze gewone grasparkiet is de parkiet die u in de dierenwinkel koopt. Tentoonstellings-

Een gele zwartoog is een andere mutatie. Deze gele man lijkt op het eerste gezicht op een lutino wat betreft de lichaamskleur, maar als men beter kijkt naar het oog, merkt men op dat hij echt zwarte ogen heeft zonder irisring zoals bij het oog van de recessief bonte. Bij een paring aan een recessief bonte levert de gele zwartoog 50% van beider kleur op.

vogels verschillen duidelijk van die uit de dierenwinkel. Kwekers spenderen veel aandacht aan speciale vogels teneinde hun tentoonstellingsbestand te verbeteren.

Grasparkietenverenigingen in de diverse landen maken ieder hun eigen standaard en variaties worden aangebracht naargelang fokkers er voorkeur voor hebben.

Wat nu volgt is een korte samenvatting van enkele belangrijke punten waaraan fokkers en keurmeesters in het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten en Duitsland zich conformeren. De vogel moet 20,6 cm. lang zijn (ook in Nederland; noot van de vertaler), 23 in de Verenigde Staten en 24 in Duitsland. Het masker moet helder, diep en breed zijn en er moeten zes druppels zijn, afhankelijk van de kleurvariëteit, symmetrisch en rond en groot. Andere factoren als conditie, type, vleugels, staart, poten en houding van de grasparkiet kunnen invloed hebben op het puntentotaal.

Beginners kunnen naar een dierenwinkel gaan voor grasparkieten in het formaat van een wilde vogel. De kleur zal evenwel vaak anders zijn.

De meeste beginners kopen vogels bij een vogelhandel of een kweker. Er zijn een aantal valkuilen die men moet vermijden, onafhankelijk van de plaats waar men vogels koopt. Let op de volgende punten:

- Het is ideaal als vogels geringd zijn met een vaste voeding, dit geeft enige garantie voor kwaliteit. Met zo'n ring is ook de leeftijd vast te stellen. Jonge vogels zijn betere fokvogels. Soms zullen gedomesticeerde grasparkieten echter geen ring hebben, of ze nu van een kweker komen of uit de winkel.
- Kies een gezonde, levendige vogel met heldere ogen. Kijk zo mogelijk of hij kan vliegen vooral als ze in een volière of kweekvak zitten.
- Als er rond de bek aanwassen zitten, kan de vogel lijden aan Scaly Face (schurft). Koop een dergelijke vogel niet, als hij door deze parasiet is geïnfecteerd.

Als u zich ten doel stelt in de toekomst tentoonstellingsvogels te kweken, is het beter te investeren in vogels van uitstekende kwaliteit. Zo'n investering levert jaren winst bij het kweken van kwaliteitsvogels. Als u een tentoonstellingskweker benadert om goede kweekvogels te kopen, denk er dan aan dat niet alleen de

Hier ziet u twee verschillende variëteiten van de grasparkiet. Links ziet u een gele lacewingman. Deze variëteit heeft evenals de lutino of de albino een ongepigmenteerde lichaamskleur (hetzij wit, hetzij geel), maar heeft de cinnamon vleugeltekening en druppels. Deze geslachtsgebonden mutatie heeft rode ogen met een witte irisring, gelijk aan die van de lutino en de albino. Rechts is een geelvleugeldonkergroene afgebeeld, een man. De geelvleugel (witvleugel in de blauwserie) is weer een andere mutatie met heldere vleugels, zo veel mogelijk vrij van tekening. De mutatie is recessief.

Deze gewoon ogende cinnamon geelmasker dominant bonte mauve pop toont duidelijk aan dat een vogel een boel kleuren tegelijk kan laten zien. Deze vogel zou ook een kuif kunnen hebben.

LEUREN BIJ DE GRASPARKIET

Deze geelmasker violet man laat nog een andere variëteit zien. Hier is het witte masker van de blauwe vogel vervangen door het gele masker van de groene vogel. Het is een fraaie combinatie waarbij het gele masker gecombineerd kan worden met elke kleur uit de blauwserie. Echter, dit is de enige variëteit die zijn legenpool niet heeft in de groenserie (een witmaskergroen. Deze variëteit vererft dominant wanneer men hem paart aan een vogel uit de blauwserie.

Hier ziet u een vergelijking tussen een wilde en een tentoonstellingsparkiet. Let op de grootte.

maat groter is, maar ook de prijs hoger dan bij een doorsneevoegel.

Onderscheid tussen een jonge en een volwassen vogel.

Er zijn enkele eenvoudige kenmerken om te bepalen of u met een jonge of met een oude vogel te maken hebt, tenminste in de meest voorkomende variëteiten – groen, blauw, grijs et cetera. Een jonge vogel noemt men vaak een "barhead" (streepkop; noot van de vertaler), omdat de strepen op de kop doorlopen tot de snavelbasis. Deze basis is vaak rozeblauw van kleur. De ogen moeten donker zijn, zonder witte iris, want die witte iris hoort bij een volwassen vogel. De stippen bij een jonge vogel zijn vaak klein, smal en langwerpig. Een barhead krijgt het volwassen kleed als hij drie maanden oud is.

Een volwassen vogel in de "normale" kleuren heeft of een blauwe, of een bruine snavelbasis (neusdoppen). Blauw is een man, bruin is een pop. Het voorhoofd is helemaal onbestrept en de iris is wit. De stippen zijn volledig ontwikkeld en groter en ronder of langgerechter bij sommige tentoonstellingsvogels.

Bepaling van het geslacht bij graspar-kieten.

Wilde graspar-kieten zijn eenvoudig te seksen: de neusdoppen boven de bek van een man zijn blauw, die van een pop zijn bruin en dit geldt voor de meeste parkieten in goede conditie. Als een parkiet niet op kleur is of ziek, verandert de kleur en de neusdoppen worden heel bleek en krijtkleurig, vooral bij de pop.

De ino-variëteiten, lutino en albino en zelfs de recessief bonte, zijn moeilijk te seksen, want een man heeft bleekblauwe neusdoppen met een roze tint en bij de pop zijn die roseachtig bruin. Als men probeert pas uitgevlogen jongen te seksen, is het beter raad te vragen bij een expert en goede kweker, want het is hier heel moeilijk het geslacht te bepalen.

Opmerking van uw vertaler: deze vertaling zou nooit gelukt zijn zonder de hulp van de heer Piet Onderdelinden, die bovendien nog hulp heeft gekregen van andere experts. Hier is een woord van dank zeker op zijn plaats.

KLEUREN BIJ DE GRASPARKIET

De zwarte streping op de kop van deze jonge kobalt laat zien dat de vogel een barhead is, jonger dan drie maanden. (De streping strekt zich uit over de hele kop van de nek tot de snavelbasis). Dit is de beste tijd om een grasparkiet aan te schaffen om hem kunstjes en praten te leren.

Deze volwassen kobalt man laat zien hoe hij eruitziet als hij volwassen is: de streping is verdwenen en de vogel is gemakkelijk te seksen, want de neusdoppen zijn blauw.

GEHU KOOIEN

FABRICAGE VAN:
VOGELKOOIEN, PLASTIK-ARTIKELĒN
ZIEKENKOOIĒN, PUNTSLASWERK EN
VERZINKEN EN VERCHROOMEN

STOP geen geknoel meer met eigen bouwsefs.
Wij leveren u betaalbare kooien,
en voor elke vogel
de juiste kooi.

De kooien zijn opgebouwd uit 10 mm. met kunststof beklede plaat. De voorzijde is met aluminium afgewerkt en de kooien worden als bouwpakket geleverd.

Vraag documentatie aan bij:
GEHU-KOOIEN
Transportweg 9, 7442 CT Nijverdal
(Industrieterrein 't Lochter)
Telefoon: 0548 - 61 61 87
E-mail: info@eurokooi.nl

Vertegenwoordiger in België
Vogelcentrum Huysmans
Turnhoutsebaan 195A, 2480 Dessel
Telefoon: 014 - 37 81 40
GSM: 075 - 55 49 81

Aluminium voliĒres

EUROKOOI

pb
Aluminium

Hoofdstraat 58
5683 AG Best
Tel: (0499) 374395
Fax: (0499) 375048

E-mail: info@eurokooi.nl

www.eurokooi.nl

- VoliĒres naar uw eigen ontwerp
- Kompleet of zelfbouwpakket
- Onderhoudsvrij aluminium
- Diversen kleuren op voorraad (poedercoating)

zaterdags geopend
van 9.00 tot 15.00 u.
of op afspraak

Aluminium voliĒres

Over kanaries gesproken

Spaanse timbrado – een vogelvlucht door de geschiedenis

In Nederland verscheen de Spaanse timbrado voor het eerst in 1985, tijdens de COM-wereldtentoonstelling te Zutphen en zorgde daar direct voor commotie. De organisatie en bezoekers werden enigszins verrast met een zending afkomstig uit Spanje, Portugal en Venezuela van 273 tot op dat moment nog onbekende vogels. Vervolgens duurde het nog tot 1990 eer de timbrado ook geplaatst werd op het vraagprogramma voor tentoonstellingen van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers(i).

Het was in het jaar 1962 dat de timbrado door COM internationaal erkend werd als een zangkanariër. In de jaren vijftig bundelden verschillende vogelverenigingen in Spanje hun krachten om een internationaal erkende Spaanse zangkanarie te kweken. Want, al was de kanarie van oorsprong een Spaanse vogel en al kweekten de Spanjaarden van generatie op generatie kanaries – tot in de jaren vijftig waren de Spaanse kwekers er niet in geslaagd om internationaal een uniek eigen kanariër ras te presenteren (ii).

De voorganger van de Spaanse timbrado vinden we in "El Canario del Pais(iii)" de 'gewone' kanarie die in Spanje door de eeuwen heen geselecteerd is op zang- en andere kwaliteiten. Notities en aantekeningen uit de historie lichten een tijdje van de sluier op over de geschiedenis van de Spaanse timbrado en de waarde die in het verleden al toegekend werd aan de zang van deze kanarie.

De bakermat van de kanaries is te vinden op de Canarische eilanden. Volgens de geschiedenis van Tenerife werden al in de 14e eeuw de eerste kanaries ingescheept om vervoerd te worden naar het vasteland, het Spaanse schiereiland van Europa.

"Het was in het jaar 1330 dat Alfonso VI van Aragon een vloot uitrustte om nieuwe landen te ontdekken en aanmeerde op deze eilanden. De kanarie werd daar al in een kooi gehouden door de plaatselijke bevolking en gewaardeerd om zijn zangkwaliteit. Het was een vogeltje met een grootte tussen de 12 en 15 cm, met een bevedering van een overwegend groene pluimage met gele onderveertjes. Niet alleen gewaardeerd

om zijn zangkwaliteit, maar ook om de makkelijke wijze waarop het vogeltje zich kon aanpassen aan nieuwe omstandigheden." (iv)

In het begin van de vijftiende eeuw werd door de reizigers Jean de Bethencourt en Gadifer de la Salle een hoeveelheid kanaries cadeau gegeven aan Enrique III van Castilië. In deze periode was het de Spaanse adel die zich vermaakte met het houden van kanaries. Vooral de adellijke dames lieten zich graag afbeelden met een kanarie op hun wijsvinger, symbool van lieflijkheid en zoetheid, zoals te zien op afbeeldingen uit die tijd in de kastelen van Andalusië, Catalonië en Castilië(v).

Kweek buiten de landsgrenzen van Spanje werd in die beginjaren voorkomen door enkel de mannen te verkopen, die overigens ook het meest gevraagd waren als zangvogel. Maar de kanarie werd desalniettemin snel verspreid: al in de 16e eeuw wordt het vogeltje genoemd in geschriften elders uit Europa en Amerika.

De 16e eeuw in Spanje. Onder het bewind van het in die tijd zeer machtige katholieke kerkregime (de 'heilige inquisitie') was de levensstijl van de religieuze machthebbers in veel opzichten te vergelijken met die van de wereldlijke machthebbers, de adel. Bovendien verleenden kloosters onderdak aan reizende pelgrims en handelaren. Het lijkt dan ook niet toevallig dat juist een monnik in 1603 al schreef over de kweek en zang van de kanarie. In de geschriften van Juan Bautista Xamarrò met als titel: "Kenniss van 10 kleine kooivogels, hun zang, verzorging en kweek"vi, schreef hij over de vogel afkomstig van de Canarische eilanden, die gevoerd werd met millet, witzaad en hennepzaad en die boven alles "betoverende loftuigen brengt met zijn zang". Dat in die periode, waarin monniken vooral in het Latijn schreven over onderwerpen die een relatie hadden met de kerkleer, een schrift werd opgesteld over de kanarie, getuigt stil van het belang van deze vogel. Uit het feit dat niet in Latijn geschreven werd maar in de landstaal, kunnen we opmaken dat de aanwijzingen ook bedoeld waren voor degenen die het Latijn niet machtig waren.

In Spanje maakte de handel in kanaries in de 16e en 17e eeuw een bloeiperiode door, veel kanaries werden verkocht naar het buitenland. De kanarie als ras ontwikkelde zich, selectie op zangkwaliteit en op andere kwaliteiten vond steeds weer plaats overal waar men kweekte. Zo werden in 1713 in Frankrijk al 29 verschillende variëteiten omschreven (vii). Maar de vraag vanuit het buitenland nam af, het kweken in gevangenschap bleek elders zo succesvol dat er nauwelijks meer vraag was naar vogels uit Spanje. De Spaanse handel in kanaries verdween dan ook bijna helemaal in de 18e eeuw(viii).

Zo ongeveer in die periode moet het zijn geweest dat het kweken van de kanarie zich niet langer meer beperkte tot adel, geestelijken en handelaren. Gedragsspatronen en gebruiken van de maatschappelijke bovenlaag veranderden in algemene gebruiken. Zo zal het ook gegaan zijn met het houden en kweken van de kanarie in Spanje. Eerst de voornamelijk families en vervolgens het 'gewone' volk namen de gebruiken van de adel over op het moment dat deze ook voor hen onder handbereik kwamen.

Spanje, met een oppervlakte van 504.782 km², was enorm uitgestrekt. De bevolking was hoofdzakelijk gevestigd op het platteland en de verschillende landstreken lagen tamelijk geïsoleerd ten opzichte van elkaar. Mede door de aanwezigheid van natuurlijke obstakels als bergmassieven die het land dwars doorsneden, zullen contacten tussen bevolkingsgroepen uit verschillende landstreken niet intensief hebben plaatsgevonden. Maar een mischien nog belangrijker rol in dit opzicht speelden de culturele verschillen. De bewoners van de diverse landstreken hadden een groot gevoel voor eigenwaarde, spraken vaak een eigen taal en koesterden eigen culturele gebruiken. Zo ontstonden waarschijnlijk toen al ver-

schillen in de zangrepertoires tussen de gekweekte zangkanaries, de gewone kanarie of 'El Canario del Pais' – de zangtoeren die de vogel in het noorden bracht, week af die uit het zuiden en van de kanarie in het westen. Immers, een zangstandaard als referentiekader bestond nog niet.

In 1873 publiceerde D. Juan Vilanova y Piera een natuurgeschiedkundig werk, waarin ook enkele pagina's aan de kanarie gewijd werden. De thema's waarover hij schreef waren: kenmerken, vangmethoden, voeding, kweek, manieren om de zang te trainen en de zangtoeren. Het citaat waarmee hij zijn tekst over kanaries besloot, was als volgt:

"Alhoewel het kweken van deze kleine vogels niet zo'n plezier is dat sterke emoties oproept, heeft het toch een betoverende werking en geeft het een zeker welbehagen om te zien hoe deze kleine wezentjes zich ontwikkelen, als wij ze goed verzorgen. Een liefhebber van kanaries zal zeker een goede vader voor zijn familie zijn." (x)

Uit dit fragment kunnen we in ieder geval opmaken dat het kweken van kanaries in Spanje ook toen al voornamelijk een mannenaangelegenheid was en dat de vogels met veel aandacht verzorgd werden. Maar ook hier blijkt opnieuw dat de zang van de kanarie bijzondere aandacht genoot.

Crisistijd in Europa, ook de situatie in Spanje was niet rooskleurig. De ontvolking van het platteland, de trek naar de steden en de grote 'emigratiegolven', Spanjaarden waaierden uit over de wereld op zoek naar een beter bestaan. Wat volgde was de Tweede Wereldoorlog en vervolgens de burgeroorlog. Toen het land in rustiger vaarwater terechtgekomen was, werd ook de tijd weer gevonden om te luisteren naar het lied van de kleine zingende vogels.

In de jaren vijftig en waarschijnlijk ook al lang daarvoor werden op het platteland en in de steden van Spanje door de kanarielifhebbers zangcompetities gehouden. Een 'lokaal' (een kroeg), waar veel publiek aanwezig was, leek de aangewezen plek om naar de kanaries te luisteren. De zangkooitjes kwamen op tafel, de wijn en de 'tapas' werden aan de kant geschoven en de Canario del Pais zong het hoogste lied. De zangkwaliteit van de vogel werd vervolgens uitgebreid besproken en commentariseerd en sommige vogels wisselden van eigenaar. De kanarielifhebbers hadden zich georganiseerd in enkele grote verenigingen. Zij bouwden het nest waarin

de Timbrado Español geboren is.

Waarom kozen zij de naam Timbrado Español? Een 'timbre' is een klankkleur (denk daarbij aan een bepaald 'timbre' in een stem), maar tegelijkertijd is een timbre ook een rollende toer. De 'timbre' was de dominante toer van de 'Canario del Pais' en het woord duidde tegelijkertijd een karakteristieke klankkleur aan. Waarschijnlijk verwachtte men de verschillende groepen kwekers te kunnen verenigen onder deze naam.

Het eerste zangschema van de timbrado werd in 1950 opgesteld onder leiding van A. Garrido, waarbij hij de internationale 3-6-9 puntenschaal van de harzer overnam. In Spanje bestonden op dat moment meerdere grote vogelverenigingen. De Timbrado Español werd gepresenteerd door de ACE. Zij gingen daarmee voorbij aan de inspanningen die gedaan werden door een andere grote vereniging, de GNP, een groep kwekers die al jaren werkte aan de zangveredeling van de Canario del Pais. Al gauw werd de kritiek geuit dat de 3-6-9 schaal van Garrido op generlei wijze recht deed aan de gevarieerdheid van het lied van de authentieke Spaanse zanger. Daarnaast opperden boze tongen dat het product van de ACE niet raszuiver was en wellicht bestond uit een kruising met de harzer. Deze laatste opmerking werd overigens overgenomen door de internationale experts die, toen de Timbrado in 1956 voor erkenning werd voorgedragen, op deze grond de vogel afwezen. Een beschuldiging overigens die door alle partijen direct weer ontkend werd: de enige kruising die toegepast zou zijn in het verleden, was de 'Canario del Pais' met de originele 'wilde kanarie' de Serinus Canarius.

De ACE en de FOE presenteerden samen in 1962 opnieuw de Timbrado Español aan de internationale COM en ditmaal met succes. Maar met name de kwekers uit Asturias bleven het als een groot onrecht zien dat hun vogels werden beoordeeld aan de hand van een zangschema dat totaal geen recht deed aan de zang van hun vogels. Binnen de GNP bleef het dan ook onrustig, velen waren het niet eens met het zangschema en evenmin met de naam die voor deze vogel gekozen was.

De Spaanse lucht klaarde enigszins op na het samengaan van de GNP en de ACE in 1972 en later door de samenwerking van de verschillende verenigingen in de technische commissie van de

FOCDE. De discussie over de wijze waarop de Spaanse timbrado behoorde te zingen, vond voortaan plaats binnen één overkoepelende vereniging en leidde uiteindelijk tot een bijstelling van het zangschema.

Maar tot vandaag de dag blijven discussies bestaan tussen de Spaanse kwekers onderling en het geliefde wapen dat daarbij ingezet wordt, is de naam van de timbrado: is het de juiste klankkleur die moet worden nagestreefd of is het de rol met de metalen klank als zodanig? Is het de vogel uit het zuiden, is het de vogel uit het noorden of juist de vogel uit het midden van het land die het best de echte Timbrado Español benadert?

Wie zijn oor te luisteren legt op de Canarische eilanden, schijnt water en klok, klingel, metaal en kloek te kunnen herkennen in de authentieke zang van de 'wilde kanarie'. Ligt dan misschien de kiem voor de discussie rond de Spaanse timbrado in de aard van het beestje? De Spanjaarden zijn het er in ieder geval over eens, dat de zang van de timbrado dichter bij de zang van de 'wilde kanarie' komt dan de zang van enige andere kanarie en dat de door hen toegepaste zangveredeling heeft geleid tot de karakteristieke, temperamentvolle en afwisselende zang van de Spaanse timbrado.

Bronnen:

- "Kanaries – handboek voor het houden en kweken van zang-, kleur- en postuurkanaries"* door H.K. van der Wal - Tirion Baarn 1997
- "El Canario Silvestre y la canaricultura Canaria"*, door S. Noval Melián - *Revista Ornitológica Pajaros – FOCDE no. 28 - 1996*
- "Como criar los canarios y educar su canto"* door V. Menasse, Editorial de Vecchi S.A. - Barcelona 1991
- El origen de la denominación Timbrado en el canario de Pais"* M. A. Martín Espada – *web site Union de Canaricultores Timbrado Español - 2000*

Utrecht, 4 december 2000 – drs. E.M. Eweg

- i. Ze Van der Wal, H.K. 1997
- ii. Ze Martín Espada, M.A.
- iii. Vertaling: 'de kanarie van het land'
- iv. Pagina Web de la Asociación de canaricultores "El Penón" – Puerto la Cruz, Tenerife.
- v. Ze Menasse V. 1991
- vi. "Conocimiento de las diez aves menores de jaula, su canto, enfermedad, cura y cría". Blautista Xammar –ed. facsimil en la imprenta Real. 1883" – Santoja, G. – Madrid Visor - 1983
- vii. Ze Noval Melián, S.
- viii. "Notas sobre el comercio de los pajaros canarios en el Siglo XVII" door E. Torres Santana zie ook Noval Melián S. - 1996
- ix. Vergelijk Nederland: 41.473 km2
- x. Ze Noval Melián, S.

Over kanaries gesproken

De praktijk

Een kleurslag die je niet elke dag tegenkomt. Opaal samen met de zachte ivoortint geeft de vogel een prachtige kleuruiting. De moeilijkheidsgraad ligt vooral in het opaalgebeuren. De bestreping in rugdek en flanken moet duidelijk aanwezig zijn en niet te zeer verzonken.

De standaard schrijft dan ook voor: goede duidelijke bestreping. Wat er ook nog bij komt kijken is dat opaalvogels nogal eens te lange bevedering hebben. Dat is dus dubbel opletten bij het samenstellen van de kweekkoppels. De lipochroomkleur ivoor moet gewoon goed en zuiver van kleur zijn, hier valt weinig aan te verbeteren.

Om het goede en zuivere ivoor te verkrijgen moeten we regelmatig een klassieke agaat met rood inzetten tijdens de kweek. In principe kan men met een goede agaatopaal met roodivoorman een stam opbouwen, al kan dat natuurlijk niet in één jaar. Men gaat daarom als volgt te werk:

Een agaatopaal met roodivoor intensieve man koppelt men met drie agaat met rood schimmel poppen, die de goede vorm en grootte bezitten. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

1ste jaar:

agaatopaal met roodivoor intensieve man x

agaat met rood schimmel pop

agaat met rood schimmel pop

agaat met rood schimmel pop

Alle jongen, zowel mannen als poppen uit deze nesten, zullen split voor opaal zijn.
Alle poppen zullen agaat met rood/ivoor/opaal zijn zowel intensief als schimmel.
Alle mannen zullen agaat met rood/ivoor/opaal zijn zowel intensief als schimmel.

2e jaar:

oude agaatopaal met rood ivoor intensieve man x

Poppen uit nest 1
Agaat met roodivoor/opaal (S)

Poppen uit nest 2
agaat met roodivoor/opaal (S)

Poppen uit nest 3
agaat met roodivoor/opaal (S)

Alle jongen, zowel mannen als poppen zullen ivoor zijn.

De mannen zullen agaatopaal met roodivoor I of S zijn of agaat met rood ivoor/opaal I of S zijn.

De poppen zullen eveneens agaatopaal met roodivoor I of S of agaat met rood ivoor/opaal I of S zijn.

Het tweede jaar kan men dan ook nog een agaat met rood ivoor/opaal I man uit nest 1 bijvoorbeeld koppelen aan een agaat met rood ivoor/opaal S pop/

De kans op agaatopaal met roodivoor is dan 50%, doch het is mogelijk. De andere 50% is allemaal split voor opaal.

3e jaar:

Omdat we met drie agaat met rood schimmelpoppen begonnen zijn, kunnen we een mooie agaatopaal met rood ivoor intensief of schimmel man na het tweede jaar uit nest 1 koppelen aan splitvogels uit nest 2 of 3. Dit is

dan halfbroer maal halfzuster.

En zo kunnen we het 4e jaar opnieuw beginnen om naast bovengenoemde stam weer een nieuwe stam op te zetten met klassieke roodagaten. Het lijkt ingewikkeld, doch met dit schema in het kweekhok erbij is het minder moeilijk en men heeft dan nogmaals een kleurslag die niet iedereen heeft.

Succes!
J.M. Donners

DE OOIEVAAR

Ooievaarsnest op elektriciteitspaal.

Gedurende een aantal jaren ga ik eens per jaar naar vrienden in Roemenië. In voorgaande jaren ging ik altijd zo rond september, maar dit jaar werd het door omstandigheden april. Dat tijdstip is uiteindelijk bepalend geweest voor dit artikel over de "gewone" ooievaar of wel *Ciconia ciconia* zoals zijn wetenschappelijke naam luidt.

Navraag leerde dat Barzâ, zoals de ooievaar in Roemenië wordt genoemd, ook daar gezien wordt als de bringer van baby's.

Op mijn reis naar Roemenië zag ik eveneens in de landen die ik doorkruiste, regelmatig deze imponerende vogel. De meeste ooievaars zag ik echter in Hongarije en Roemenië. Hierbij dien ik echter wel direct op te merken dat dit ook de landen zijn waar je het meest door dorpjes rijdt, terwijl in landen als Duitsland en Oostenrijk je alleen maar over vierbaanswegen raast.

U zult begrijpen dat een vierbaansweg nu niet bepaald de plaats is waar je ooievaars mag verwachten. Een ander belangrijk aspect in beide eerstgenoemde landen is dat hier de elektriciteit en de telegrafie (nog) via palen boven de grond is aangebracht. Met name de palen waarover de elektriciteit- en telefoondraden worden geleid, geven de ooievaar een prima mogelijkheid om er zijn nest op te bouwen.

BESCHRIJVING

Hoewel ik me realiseer dat vrijwel een ieder in Nederland de ooievaar wel kent, geef ik volledigheidshalve toch nog even een korte beschrijving van deze prachtige vogel.

De ooievaar is een grote, langpotige vogel die gemakkelijk herkenbaar is door zijn grootte van ca. 110 cm en zijn witte verenkleed met glitzwarte slagpennen en lange, helderrode snavel en poten. Een ander belangrijk kenmerk zien we tijdens het vliegen.

In tegenstelling tot de in ons land zeer talrijk voorkomende reiger vliegt de ooievaar niet met een "ingetrokken hals", maar met een lange uitgestrekte hals.

GESCHIEDENIS

Op basis van fossielen die zijn gevonden, wordt geschat dat de ooievaar al ca. 50 miljoen jaar op onze aarde leeft.

Al sinds de middeleeuwen is de ooievaar, vooral bij de Germaanse volken, een zeer populaire (geluks)vogel. Ongetwijfeld zal dit met zijn status als "babybrenger" te maken hebben. Immers, waarmee kun je een getrouwd stel gelukkiger maken dan met de komst van een baby? En daarbij was het natuurlijk voor preutse ouders een prima mogelijkheid de waarheid over het krijgen van kinderen (nog even) te verzwijgen tegenover de andere kinderen.

De populariteit van de ooievaar ging zelfs zover bij de Germaanse volken overgingen speciale 'nestelplaatsen' voor de ooievaars op te richten. Vaak was dit een wagenwiel boven op een hoge paal.

Het bijgeloof rondom deze geweldige mooie vogel heeft zeker ook ertoe bijgedragen dat een zo grote opvallende vogel nog steeds in een groot aantal landen zo algemeen voorkomt.

VERSPREIDINGSGBIED

Voor wat betreft het verspreidingsgebied van de ooievaar moeten we helaas vaststellen dat ze in Europa sterk in aantal zijn afgenomen. Hoewel in menige literatuur te lezen valt dat ze in Nederland voorkomen, moeten we concluderen dat dit de laatste jaren, althans voor 'wilde exemplaren', niet meer het geval is. Een bittere pil als we bedenken dat de ooievaar vroeger zo talrijk was dat op bijna elk huis wel een ooievaarsnest lag. Zoals gezegd zijn het tegenwoordig, zeker in Nederland, zeldzame vogels. Met name de moderne dakconstructies bieden geen plaats meer voor ooievaarsnesten. Maar de belangrijkste oorzaak voor de achteruitgang is de uitbreiding van bebouwd gebied. Door deze grootschalige uitbreiding werden grote waterrijke gebieden in Nederland (en andere Europese landen) gedraineerd met als gevolg dat er voor de ooievaar nog onvoldoende mogelijkheden overbleven om aan voldoende voedsel te komen. Verderop in de tekst zal namelijk duidelijk worden dat het type voedsel waarvan de ooievaar leeft, in waterrijke gebieden voorkomt. Globaal komt de ooievaar nog voor van Europa tot in Azië.

Naar het zuiden toe broedt hij nog in Spanje en Portugal, Noord-Afrika en in enkele gebieden rond de Middellandse Zee, maar niet meer in Italië en Frankrijk.

Als dwaalgast komt de ooievaar nog voor in Engeland, Noorwegen en Finland.

DE OOIEVAAR IN NEDERLAND

Als we het over de ooievaar in Nederland hebben, hebben we het over buitenstations die in het kader van het ooievaarsproject door 'de Vogelbescherming' zijn opgericht. Hier wordt getracht de ooievaar voor Nederland te behouden. Inmiddels vliegen er door de inspanningen van deze buitenstations weer ruim 1000 ooievaars in ons land rond!

OOIEVAARS IN ROEMENIË

De eerste mogelijkheid die zich voor mij voordeed om een ooievaar op het nest te fotograferen, was in de plaats Agnita. Agnita is een vrij grote stad precies in het midden van Roemenië. Het exacte middelpunt wordt in de stad zelfs aangegeven met een merkteken.

Het betreffende nest was gebouwd op een 'elektriciteitspaal' en getuige de dikte van het nest was hij al jaren in gebruik. Deze wetenswaardigheid werd me door een van mijn vrienden in Roemenië verteld. Elk jaar namelijk, zo vertelde hij, worden de nesten door de vogels gefatsoeneerd met

grote hoeveelheden takken. Dit gesleep met takken was trouwens al op ruime afstand van het nest te zien. Overal kon je namelijk op de grond grote hoeveelheden gevallen takken waarnemen, die trouwens nimmer meer door de vogels worden opgepakt, wanneer ze eenmaal gevallen zijn.

Een ander opvallend aspect bij het kijken naar het nest was dat er nogal wat mussen hun nest hadden gebouwd in het nest van dit ooievaarsstel. Iets wat ik trouwens later ook bij veel andere ooievaarsnesten heb kunnen waarnemen. Het tweede nest dat ik kon fotograferen, was in de plaats Avrig op ca. 50 km van Agnita. Ook hier betrof het een nest op een elektriciteitspaal. Hier had ik zelfs de mogelijkheid om beide vogels op het nest te fotograferen. Ook hier viel het gevallen nestmateriaal weer op. Tot op een afstand van wel 50 meter lagen wijd verspreid overal takken op de grond.

PAARGEDRAG VAN DE OOIEVAAR

Een belangrijk deel van het liefdespel van vogels en dieren in het algemeen bestaat in een wederzijdse herkenning. Als deze herkenning er niet is, zal het gewoonlijk niet tot paargedrag en paring komen.

De witte ooievaar heeft een begroetingsceremonieel waarbij de vogel onder voortdurend geklepper met de snavel (een andere vorm van geluid kunnen ze niet maken omdat ze stom zijn!!) de kop tot op zijn rug naar achteren buigt, deze dan weer naar voren brengt en weer naar beneden. Het andere geslacht zal op dit gedrag in gelijke zin antwoorden, zodat uiteindelijk beide vogels zullen kunnen overgaan tot paring.

Een dergelijke paring kan niet tot stand komen, wanneer beide vogels geen herkenning in elkaar vinden.

Zo gaat bijvoorbeeld de zwarte ooievaar bij een begroeting heel anders te werk. De zwarte ooievaar schudt zijn

Ooievaar in diertuin van Sibiu

kop van de ene kant naar de andere en maakt daarbij een fluisterend geluid.

Wordt nu een zwarte ooievaar bij een witte gezet, dan zullen zich bij het paargedrag regelmatig misverstanden voordoen met als gevolg dat beide vogels geen huwelijkskandidaat in elkaar zullen zien en dus niet tot paring zullen overgaan.

BROEDPROCES

De mannetjesooievaars keren als eerste terug uit Afrika. Als ze eerder hebben gebroed, gaan ze terug naar het oude nest en proberen daar door geklepper een wijfje te lokken. Gaat een wijfje op zijn avances in, - en dat zal vaak het wijfje zijn dat het vorig jaar ook met dezelfde man dit nest heeft bewoond - ,dan tilt hij na beëindiging van 'de klepperceremonie' een tak uit het nest en biedt haar die aan. Als zij de tak accepteert, vindt meestal kort hierop de paring plaats.

Ooievaars nestelen doorgaans op palen, gebouwen, bomen en soms ook op rotsen. Het nest bestaat zoals reeds opgemerkt uit een zwaar rond platform van allerlei grote en kleine takken. In het nest worden meestal 3 tot 6 witte eieren gelegd, die ca. 34 dagen worden bebroed. De jongen worden vrijwel naakt geboren, maar hebben al gauw nestdons. Jonge ooievaars groeien bijzonder snel.

Toch duurt het enige jaren alvorens ze paarrup zijn. De eieren worden door beide oudervogels bebroed. Het wijfje broedt 's nachts, het mannetje overdag. Indien de vogels op het nest zijn en al eieren hebben, valt het op dat beide vogels steeds (nog) blijven werken aan het nest. Ooievaars zijn weinig schuw, merkte ik. Als ik onder een nest stond te kijken en fotograferen of met iemand stond te praten, werden de vogels daar niet anders van.

VOEDING

Op een van de avonden ben ik met m'n Roemeense vriend eens met een natuurboek rond de tafel gaan zitten en heeft hij mij aan de hand van plaatjes en Latijnse namen verteld wat de ooievaar zoal op het menu heeft staan in Roemenië.

Het voedsel van de ooievaar in Roemenië bestaat voor het grootste deel uit:

1. slangen

Met name de ringslang (*Natrix natrix*) en de geblokte ringslang (*Natrix tessellata*) worden door de ooievaar gegeten.

2. kikkers

Vooraf de boomkikker (*Hyla arborea*) met z'n gifgroene kleur en de geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*) met z'n prachtig getekende buik zijn talrijk in Roemenië en worden derhalve het meest gegeten door de ooievaars. Maar ook de middelste groene kikker (*Rana esculenta*) en de overwegend bruine springkikker (*Rana dalmatina*) worden graag door hem genuttigd.

3. hagedissen

Van de hagedissen die in Roemenië voorkomen zijn het vooral de overwegend groen gekleurde smaragd-hagedis (*Lacerta viridis*) en de mooie zwart getekende bruin- tot groenachtig gekleurde zandhagedis (*Lacerta agilis*) die veel gevangen en gegeten worden door de ooievaar.

Behalve slangen, kikkers en hagedissen worden verder nog aardwormen (*Lumbricus terrestris*), verschillende soorten insecten (voornamelijk sprinkhanen), jonge waterschildpadden (*Emys orbicularis*), muizen en mollen gegeten.

Als ooievaars jongen hebben, is het keihard werken voor de vogels. Zo is uit onderzoek duidelijk geworden dat een ooievaarsgezin met 4 jongen ongeveer 4 kilogram aan voeding nodig heeft. Zo heeft men in dit onderzoek een ooievaar gadeslagen die op een stuk bouwland, dat werd omgeploegd in één uur tijd 44 muizen ving. Een andere ooievaar werkte op een dag meer dan 750 kleine en grote kevers naar binnen, 1315 sprinkhanen en 730 bladwespenlarven.

DE OOIEVAAR ALS TREKVOGEL

De ooievaar is een zogenaamde trekvogel. Trekvogels zijn vogels die elk jaar uit hun broedgebied naar hun overwinteringsgebied vliegen en weer terug. De ooievaar legt zijn weg vooral zwendend in plaats van vliegend af. Kenmerkend voor dergelijke vogels is dat ze gebruik maken van specifieke trekbanen.

Ooievaars maken gebruik van het gegeven dat warme lucht opstijgt. De opstijgende warme lucht wordt thermiek genoemd. Deze thermiek, als het ware kolommen opstijgende lucht, is boven het land het sterkst aanwezig, zodat ooievaars dan ook bij voorkeur over land trekken. Als ze zeeën moeten oversteken, doen ze dit op punten waar de oversteek het smalst is, zoals bij de Straat van Gibraltar en de Bosporus bij Istanbul. Zo kan het voorkomen dat aan de Bosporus op goede dagen duizenden ooievaars langskomen. Een dergelijk schouwspel zal ongetwijfeld iedere vogelliefhebber diep onder de indruk doen geraken.

Zoals gezegd maken ooievaars gebruik van thermiek. Bij bepaalde weer-

somstandigheden vormen zich kolommen opstijgende (warme) luchtballen waarin de vogels zich al cirkelend tot grote hoogte omhoog laten voeren om daarna in de trekrichting af te glijden. Ooievaars kunnen op deze manier tientallen kilometers afleggen zonder ook maar één keer met de vleugels te slaan.

De meeste ooievaars trekken naar het zuiden, westen en oosten van tropisch Afrika en naar het Midden-Oosten om daar te overwinteren. De grootste afstand tussen de overwinteringsgebieden en de Europese broedgebieden kan wel 10.000 km bedragen. Onderweg rusten ze bijvoorbeeld in waterrijke gebieden. Zouden ze dit niet doen, dan was het onmogelijk om deze reis jaarlijks te ondernemen.

Tijdens de trek hebben ze met vele moeilijkheden te kampen. Zo zijn er de hoogspanningsleidingen die, met name wanneer de weersomstandigheden het niet toelaten hoog te vliegen, vele slachtoffers maken. Maar ook woestijnen zijn gevaarlijke gebieden. Dit is vooral het geval wanneer de ooievaars bijvoorbeeld door tegenwind worden opgehouden, terwijl hun voedselreserves al bijna uitgeput zijn. En dan zijn er nog de drommen jagers in de Zuid-Europese landen die jaarlijks (met heel veel enthousiasme) miljoenen trekvogels afschieten. De omvang ervan tart bijna elke beschrijving. Alleen al in Italië worden elk jaar ruw geschat 200 miljoen trekvogels gedood!! Maar ook landen als Griekenland, Turkije, Malta, Frankrijk en Cyprus vermoorden jaarlijks miljoenen trekvogels. Eigenlijk is dit ontzettend wrang als je bedenkt dat de meeste trekvogels in landen als bijvoorbeeld Duitsland, Nederland en Groot-Brittannië speciale bescherming genieten. Hier lijkt me dan ook voor belangorganisaties nog veel internationaal werk te doen!

A. van Kooten
Spaarbankweg 2
Spijk (Gron.)

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Brink v.d. H.: *Trekvogels in Europa* (R&B, Lisse, 1996)
Carthy J.D.: *Het gedrag van dieren* (N.V. Uitgeversmaatschappij Elsevier, Amsterdam-Brussel, 1965)
Stichmann U, Kretzschmar E.: *Kampioen Natuurgids (Tinion/ANWB, Baam, 1994)*
Schreiber, R.L., Diamond, A.W., *Nederlanden der, Prins Claus, Voous, Prof. K.H.: Ruimte voor de vogels (M&P, Weert 1987)*
Stolk A., Prof. dr.: *Op reis met de dieren (uitgave AmroBank i.s.m. Wereld Natuur Fonds-Nederland, 1979)*

De Javaanse bospatrijs

De Javaanse bospatrijs (*Arborophila javanica*) leeft met 3 ondersoorten (*A.j. javanica*, *A.j. bartelsi* en *A.j. Lawuana*) in West en Centraal Java. Hier leven ze in de bergwouden boven de 900 meter. Over de levenswijze is zeer weinig bekend omdat ze in het woud moeilijk te observeren zijn. Een duidelijk aanwijzing op de aanwezigheid van deze bospatrijzen zijn echter het roepen van de mannetjes, welke tot na zonsopgang te horen zijn. Hoewel de soort (nog) niet bedreigd is, is de vernietiging van hun leefgebied in een groot gevaar en ook de recente bosbranden hebben baslist geen positieve uitwerking op het totaal bestand van de Javaanse bospatrijs (en talloze andere soorten)!

Kweek

Ik zelf heb geen kweekervaringen met deze soort kunnen doen omdat ik slechts een haantje te verzorgen heb. Gelukkig zijn er wel andere liefhebbers die ze met succes hebben gekweekt en deze wisten me te melden dat een normaal legsel uit 3-5 eitjes bestaat. Neemt men de eitjes weg, om ze in een broedmachine uit te broeden, kunnen meerdere nesten per jaar verkregen worden. De broedtijd bedraagt 18 - 20 dagen en de opfok van de jongen levert geen moeilijkheden op. Met een fazanten-opfok-meel, aangevuld met geknipte, pasvervelde meelwormen, mieren eitjes en fijn gesneden groenvoer (andjivie, muur, sla) zijn de jongen vrij snel aan het eten te krijgen. Mocht dit niet lukken - wat een enkel keer kan gebeuren - helpt het meestal om met uw vingers in het voer rond te spelen,

het opnemen en stukje voor stukje weer in het voerbakje te laten vallen en dergelijke. Door het bewegend voer zullen de jongen nieuwsgierig worden en naar het voer beginnen te pikken.

Eigen ervaring

In het park Walsrode (Duitsland) waar ik 3 jaar gewerkt heb - hadden we één haantje van de Javaanse bospatrijs. Om geen extra kweekruimte aan een enkeling te verspillen werd besloten, dit dier in de tropische vrije vluchthal te plaatsen. Het patrijsje voelde zich hier zeer goed thuis, zelfs te goed naar onze zin. Hij begon namelijk andere grond bewonende soorten pauwfazantjes, smith's plevier enz. te verstoren tijdens het broeden en ook de bodembedekking ging eraan! Daarom werd hij na enige tijd op de surplus-list (= overtollige dierenlijst) gezet. Omdat de prijs schappelijk was besloot ik het diertje mee naar huis te nemen en hier kwam hij in een kleine onverwarme binnenvolière samen met 2 toerako's. Als voer kreeg hij bij mij een tortelduif-zaadmeng-

ling, wat groenvoer en universeelvoer. Af en toe - als lekker hapje tussendoor - gaf ik hem ook enkele meelwormen. Omdat de winter naderde en ik de toerako's en de bospatrijs niet onverwarmd wilde laten overwinteren, werd op zolder een nieuwe volière gebouwd en hier brachten ze alle drie de winter door. Voor de toerako's stelde ik het voer - fruit vermengt met wat universeelvoer - op een plateau en de bospatrijs ontdekte al

snel dat dit makkelijk voor hem bereikbaar was. Zodra de vogels 's morgens werden gevoerd, sprong hij op de voertafel en krabte in het voer, op zoek naar iets lekkers. Dit betekende een enorme troep en al snel moest ik een nieuwe voerplaats voor de toerako's aanbrengen - onbereikbaar voor de bospatrijs.

Eind maart het jaar daarop - toen de dagen weer langer werden - kreeg het bospatrijsje lente-gevoelens en begon 's morgens vroeg te roepen. Hoewel het niet echt luid is ging het mijn ouders - die ook in dit huis wonen - vervelen en dat was de reden dat ik het diertje aan een andere liefhebber - die in het bezit was van een wijfje - heb afgestaan. Helaas heeft bij zijn nieuwe bezitter nooit voor nakomelingen gezorgd.

*Tekst en dia
Maarten de Ruiter.*

Tuiparkiet

(*Brotogeris sanctithomae sanctithomae*)

Deel 5

De tuiparkiet heeft twee ondersoorten: *Brotogeris sanctithomae sanctithomae* en *B. s. takatsukasae*. De ondersoort *B. s. takatsukasae* onderscheidt zich duidelijk van de nominate door een helder gele streep onder en achter het oog en door de zwarte iris, die bij de nominate ondersoort geel is.

In het wild

In het wild is de tuiparkiet niet globaal bedreigd (Del Hoyo, 1997) en hij is geplaatst op Appendix II van CITES. De status van de oogstreeptuiparkiet (*B. s. takatsukasae*) wordt niet nader gedefinieerd. Het zou echter zo kunnen zijn dat deze ondersoort het moeilijk heeft omdat hij maar zo'n klein verspreidingsgebied heeft. Het geluk is dat deze soort niet of nauwelijks wordt geëxporteerd vanwege het Braziliaanse exportverbod (de soort komt alleen in een klein gebied in Brazilië voor).

De twee oogstreeptuiparkieten die in 1999 werden getracht Nederland binnen te smokkelen bewijzen echter dat illegale handel nooit uit te sluiten is.

Importen/exporten

De beide ondersoorten zijn lange tijd uitgesproken zeldzaam geweest in Europa. Er waren naar mijn schatting minder dan vijftig exemplaren van beide ondersoorten samen. Enkele importen van de tuiparkiet hebben in die situatie verandering gebracht. Zelf heb ik bij importeurs ongeveer honderdvijftig tuiparkieten gezien.

Van september 1997 tot september 2000 werden er 368 tuiparkieten met een Nederlandse CITES invoervergunning in de Europese Gemeenschap geïmporteerd, vooral afkomstig uit Peru, en een handvol uit Zuid-Afrika.

Kweekresultaten in gevangenschap
Kweekresultaten zijn nog steeds uitgesproken schaars. Van één Nederlandse kweker is bekend dat hij tui-

parkieten heeft gekweekt. Andere successen zijn mij onbekend. Van de oogstreepuiparkiet moet de eerste wereldkweek nog plaatsvinden. Momenteel zijn er naar mijn informatie minder dan tien oogstreepuiparkieten in Europa. In dierentuinen en vogelparken in Europa is de situatie nog slechter. Tuiparkieten worden gehouden in het Loro Parque op Tenerife, en nergens gekweekt, oogstreepuiparkieten worden in geen enkele Europese dierentuin gehouden.

Leeftijd

Een Belgische kweker heeft tien jaar lang verschillende koppels tuiparkieten gehad. Daarna zijn ze verder gegaan naar andere kwekers, waarbij het spoor ophoudt. Het genoemde kweekstel kweekte voor het eerst aan het eind van de tachtiger jaren van de vorige eeuw, en was nog in leven in 1999.

Tekst: Dinand Derks
Foto: Piet Zwinkels

Literatuur

Del Hoyo, 1997
J. del Hoyo, A. Elliott & J. Sargatal (eds.).
1997. *Handbook of the birds of the World. Vol. 4. Sandgrouse to Cuckoos.* Lynx Edicions, Barcelona.

Derks, 2000
D. Derks. 2000. *Hat der Augenstreif-Tuisittich in Menschenobhut noch eine Chance? Papageien 2000-7-224/225.*

KALENDER 2001

Philby steenpatrijs (Alectoris philbyi)

Dit verhaaltje zou over de Chukar patrijs moeten gaan, ware het niet dat de afgebeelde steenpatrijs niet een Chukar patrijs is maar de Philby steenpatrijs (*Alectoris philbyi*). De Philby steenpatrijs onderscheidt zich van de Chukar patrijs door de geheel zwarte kin, keel en wangen en de vrij licht gekleurde schedel. Bij de Chukar patrijs zijn de kin, keel en wangen nagenoeg wit, met daar omheen een zwarte afscheiding. De schedel is duidelijk donkerder.

Zoals de foto op onze kalender laat zien is het een prachtig getakende patrijs. Het zijn ook ideale volière bewoners omdat het echte bodembewoners zijn die zelden omhoog komen. Californische kuifkwartels kunnen b.v. in een volière behoorlijk wat onrust veroorzaken omdat ze vooral tegen de avond omhoog gaan. De Philby steenpatrijzen komen nog maar weinig voor en het zijn vooral de Chukar patrijzen die wij nog wel eens tegenkomen. De afgebeelde vogel heeft overigens een storende afwijking, de snavel is wat lang en heel erg gekromd.

De Philby steenpatrijs komt voor in het woestijngebied van Zuid-West Arabië tot in Noord Jemen. Ze zijn op 1350 tot 2700 meter hoogte gesignaleerd. Ze zijn zeer gesteld op droogte en warmte, omdat ze slecht bestand zijn tegen een vochtige en koude atmosfeer. Het geslachtsverschil is moeilijk vast te stellen, hanen hebben sporen, maar ook oudere hennen krijgen sporen.

Er is overigens maar weinig bekend over hun gedrag in het vrije veld. Ze leven hoofdzakelijk paarsgewijs, alleen na het broedselzoen willen zich wel eens groepen vormen.

Zijn menu bestaat uit graszaden en jonge bloem- en bladknoppen. Maar ook elke insect die ze op hun strooptochten tegenkomen gaat er grif in.

Het legsel is, t.o.v. de Chukar patrijs vrij bescheiden. De Philby legt 5 tot 6 eitjes, de Chukar wel 8 tot 15. Philby steenpatrijzen broeden vrij gemakkelijk. Voorwaarde is een redelijk goed beplante volière met de nodige mogelijkheden om weg te kunnen kruipen. De broedtijd bedraagt 24 dagen, vrij lang in vergelijking met de broedtijd van onze huiskip. Wanneer de eitjes worden uitgebreed door een krielkip is het goed daar rekening mee te houden. Zouden gelijktijdig kippeneitjes en eitjes van de Philby worden uitgebreed dan zal de hen met de eerste kuikens van het nest lopen zodat de eitjes van de Philby zullen afsterven.

Als u wat meer wilt weten over steenhoeders en het houden daarvan, verwijs ik u naar pagina 460 van Onze Vogels van vorig jaar.

Hans Klören

DE BONTFACTOREN

Iedereen heeft ze wel al eens gezien, de bonte Agaporniden. Meestal zijn het Roseicollis, maar de laatste tijd komen we ze meer en meer tegen bij o.a. de Fischeri. Voor de ene iets moois, voor iemand anders weer iets waardeloos, voor anderen dan een bron van vragen enz. Het is in elk geval een feit: de bonte Agaporniden bestaan!! Binnen BVA hebben we enkele jaren geleden een onderzoek opgestart naar de bontfactor bij agaporniden en het resultaat was verbluffend. Lat op, niet elke bonte vogel die we te zien krijgen is een mutatie. Er zijn zeker vogels bij die om een of andere reden enkele bonte veren gekregen hebben maar toch heeft het overgrote deel van de Agaporniden hun bontpatroon te danken aan hun erfelijke aanleg en spreken we van de bontmutatie.

Wat is nu precies bont?

De bontfactor is een totale reductie van het eumelanine in bepaalde veervelden, willekeurig verspreid over het verenkleed. Wanneer in de baarden van de bevedering de eumelanine (donkere kleurstof) verdwijnt blijft enkel nog de psittacine over en worden

groene veren geel. Wanneer we bij blauwe vogels, waar de psittacine (rode en gele kleurstof) reeds verdwenen is, ook de melanine weghalen blijven er enkel nog witte veren over. Wanneer de reductie plaats heeft over het volledige verenkleed krijgen we zuiver gele en witte vogels (lutino en albino of gele en witte zwartoog). Wanneer deze volledige eumelaninereductie zich gaat beperken tot slechts een aantal veervelden krijgen we een bontpatroon, een vogel met bleke vlekken. Bij Agapornidensoorten geeft dat bij elke mutatie zijn eigen typisch bontpatroon en zijn de vogels duidelijk te herkennen.

Bont bij de roseicollis.

Bij de Roseicollis kennen we de recessief en de dominante bontvorm. Hier hebben de kweekresultaten al de nodige bewijzen geleverd.

Dominant bonte roseicollis

De eerste beschrijvingen van dominant bonte roseicollis dateren van 1965 en kwamen uit Amerika. Nochtans zouden volgens ingewijden de eerste dominant bonte vogels reeds in de jaren '30 gesignaleerd zijn. Deze bontvorm is heel opvallend vlekkelig en kan variëren van enkele bonte veertjes tot een bijna volledige melaninereductie. Deze mutatie vereert uiteraard dominant, doch is het moeilijk om te stellen dat er een duidelijk zichtbaar verschil bestaat tussen enkel- en dubbelfactorig bonte vogels. Het mooiste zijn uiteraard de vogels met een symmetrisch verspreid bontpatroon, liefst een verhouding van 40 - 60%. Ondanks het feit dat bont omschreven wordt als een mutatie van het eumelanine is bij bonte agaporniden het masker, dat opgebouwd is uit psittacine, toch iets kleiner van omvang. De reden waardoor is ons nog onduidelijk.

Bij de basisvorm spreekt men van bont lichtgroen.

In combinatie met andere factoren:

Bont lichtgroen, bont donkergroen, bont olijfgroen

Oranjemasker bont lichtgroen

Bont lichtzeegroen, bont donkerzeegroen, bont olijfzeegroen

Bont bleekmasker, bont kobalt bleekmasker, bont mauve bleekmasker

Deze mutatie ligt op de autosomale chromosomen en vereert dominant on-

afhankelijk van alle andere gekende factoren. Bij deze mutant kan men niet spreken van split voor dominant bont want hier is het voldoende dat slechts één factor gemuteerd is om zichtbaar tot uiting te komen. Deze bonte vogels kan men enkel- of dubbelfactorig kweken. Uiterlijk is het verschil niet te zien, maar het geeft wel een groot verschil bij de kweekuitkomsten. In principe kan deze mutatie overal ingekweekt worden, maar volgens mij heeft het weinig nut om deze bontvormen ook nog te gaan combineren met de andere gekende melanine reducties (lutino, pastel gezoemd, overgoten, isabel). Zoals steeds moet een mutatie duidelijk herkenbaar blijven. Bonte vogels in combinatie met oranjemasker, rozemasker, opaline, zee-groen en bleekmasker kunnen uiteraard wel.

Enkel kweekuitkomsten:

Enkelfactorig dom. bont x wilddkleur geeft:

50% wilddkleur

50% enkelfactorig dom. bont

Enkelfactorig dom. bont x enkelfactorig dom. bont geeft:

25% wilddkleur

50% enkelfactorig dom. bont

25% dubbelfactorig dom. bont

Dubbelfactorig dom. bont x wilddkleur geeft:

100% enkelfactorig dom. bont

Dubbelfactorig dom. bont x dubbelfactorig dom. bont geeft:

100% dubbelfactorig dom. bont

Dubbelfactorig dom. bont x enkelfactorig dom. bont geeft:

50% enkelfactorig dom. bont

50% dubbelfactorig dom. bont

Recessief Bont

Deze recessieve bontmutatie ontstond in Sydney, Australië in en geeft ons een bijna volledig gele vogel. We kunnen stellen dat deze bontvorm zorgt voor een 90 - 95% reductie van het aanwezige melanine. De vogels zijn dan bijna volledig geel van kleur. De kleur van de slagpennen, de poten en nagels kan variëren van grijs naar volledig opgebleekt. Meestal is de blauwe stuit bijna volledig weg en hebben ze nog een lichtgroene schijn boven de stuit op de onderrug. Ook hier zien we hier dat de vorm van het masker

Fischeri dominant bont lichtgroen

BIJ AGAPORNIDEN

kleiner wordt door het reduceren van de rode psittacine van het masker. Splitvogels voor deze mutatie zijn meestal te herkennen aan een bonte vlek aan de binnenzijde van het dijbeen of op het achterhoofd. Deze vogels kregen in Nederland en België de naam gele zwartoog. Deze naam werd door ons gegeven aan deze vogels omdat die voorheen de naam Australian Yellow of Australisch geel droegen. Deze vogels bereikten ons via Amerika, waar ze deze benaming meegekregen hadden. Nu blijkt dat we waarschijnlijk weer te maken had met de typische spraakverwarring binnen de agapornidenwereld en dat we beter niet van gele zwartoog spreken, maar wel van recessief bont. Maar hier zullen we in overleg met de verschillende federaties een beslissing in nemen.

Deze mutatie is op de autosomale chromosomen gelegen en vererft recessief onafhankelijk van alle gekende factoren.

Enkele kweekvoorbeelden:
Recessief bont x wildkleur geeft:
100% wildkleur/recessief. bont

Wildkleur/recessief. bont x recessief bont geeft:
50% wildkleur/recessief. bont
50% recessief bont

Wildkleur/recessief. bont x wildkleur/recessief. bont geeft:
25% wildkleur
50% wildkleur/recessief. bont
25% recessief bont

Bontvormen bij de fischeri

Bij de fischeri zien we dat er duidelijk drie bontpatronen te herkennen zijn. Toen we binnen BVA startten met het onderzoek naar deze mutaties, leek het allemaal nogal wat verwarrend toen. Het feit dat de bonte vogels in België enkel door BVA en in Nederland enkel door de NBVV gevraagd worden voor tentoonstellingen deed deze mutanten nogal eens in de vergeethoek belanden. Weinig liefhebbers hadden er werkelijk aandacht voor. Meestal werden deze bonte vogels gewoon naar de handelaar gebracht. Bij de fischeri konden slechts enkele kwekers aan de hand van de kweekresultaten bij hun vogels het bestaan van recessief en dominant bont bij deze soort aantonen. Dan waren er ook enkele reacties van leden die

door de bomen het bos niet meer zagen. Ofwel hadden ze een bonte vogel gekocht en konden ze er geen enkel bont jong uit kweken, ofwel kreeg één van hun vogels op onverklaarbare wijze een bontpatroon na de tweede of derde rui. Een aantal kweekprogramma uitgewerkt door BVA gaf ons echter een duidelijker zicht op deze bontmutaties. We hebben bij de fischeri drie bont vormen: dominant bont, recessief bont en de mottle.

Dominant bonte fischeri

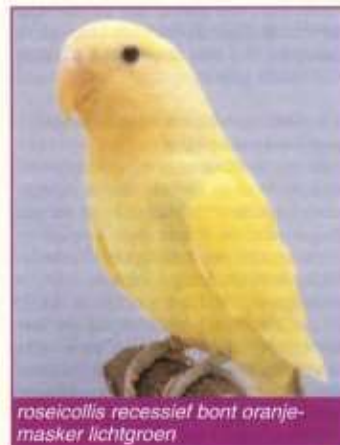
Deze Fischeri mutatie ontstond in de jaren '90 in Portugal in de voliëres van Dhr. Enrique Santos. Bij deze vorm zien we dat het eumelanine op het lichaam bijna volledig verdwenen is, daardoor heeft de vogel een bijna volledig geel lichaam. Het eumelanine op het vleugeldek is praktisch ongewijzigd, daardoor blijft het groene vleugeldek bijna onaangetaast. Let op ik zeg hier duidelijk bijna, want deze vogels hebben toch nog (zij het heel weinig) een aantal onaangetaaste groene veren op het lichaam en enkele gele (dus bonte) veren op het vleugeldek. Dhr. Santos dacht dat deze vorm recessief vererfde. Maar Koos Hammer kweekt deze vogels al geruime tijd en (hij heeft ze zelfs al in de blauwreeks ingekweekt) hij is formeel; deze vorm vererft dominant. Dhr. Santos gaf destijds deze mutatie de naam 'greenwing' of groenvleugel, maar de benaming dominant bont lijkt ons hier meer op zijn plaats. Net als bij de roseicollis zien we bij deze bontvorm dat de rode psittacine in het masker ook iets reduceert. De kleur van de poten kan variëren. Voor zover geweten is er geen verschil tussen enkel- en dubbelfactorige vogels.

Recessief bont

Bij deze vogels krijgen we een bijna complete reductie van het aanwezige melanine. Ook de blauwe stuit is zo goed als verdwenen. Het enige dat overblijft is een bijna compleet gele vogel met hier en daar enkele groene vlekken, meestal op het vleugeldek. De poten blijven meestal grijs van kleur, maar er zijn ook voorbeelden gekend waarbij dat de poten ook opbleekten. Hier hebben we ook een reductie van het rode psittacine in het masker, met als gevolg een iets kleiner masker. Toen men mij deze vogels enkele jaren geleden voorstelde, dacht men te doen te hebben

fischeri dominant bont hemelsblauw

roseicollis recessief bont oranje-masker lichtgroen

roseicollis dominant bont violet bleekmasker

met een vorm van gele zwartoog, maar dat is niet zo. Hier is de benaming recessief bont op zijn plaats.

Mottle (progressief bont)

Bij de fischeri kende men allang het verschijnsel van vogel die op onverklaarbare wijze bont werden. Meestal was dat pas na de eerste jeugdruï dat de eerste bonte veren verschenen en hoe ouder de vogels werden hoe groter het bontpatroon. Meestal werden deze vogels vlog van de hand gedaan, want de oorzaak legde men meestal bij een tekort in het voedingspatroon. Maar bij de grasparkieten was het verschijnsel 'mottle' reeds gekend en een jaar of drie geleden heb ik mijn eerst voorzichtige vermoedens geuit over het bestaan van de mottle bij de fischeri. Deze vermoedens werden achteraf door kweekresultaten bevestigd. Typisch voor deze bontvorm is dat de vogels normaal geboren worden, maar dat ze slechts na de grote rui hun bont verenkleed krijgen. Deze bontvorm vererft recessief. Na een maand of tien hebben deze vogels enkele bonte veren, na twee jaar is het bontpatroon dan duidelijk verspreid over het ganse verenkleed. Hier wordt het maskerkleur bijna niet aangetast.

Bontfactoren bij de liliana, nigrigenis en personata

Voor zover ik weet is zijn in Engeland bij een kweker enkele bonte nigrigenis geboren. Hier zijn er aanwijzingen dat het over een raszuivere mutatie zou kunnen gaan. Hier in Nederland en België zijn er mijn inziens geen raszuivere bonte mutaties bij die soorten. Het feit dat er door transmutatie heel wat zichtbare factoren en dus ook onzichtbare factoren worden overgebracht van de ene soort naar de andere soort binnen de ooringgroep heeft er voor gezorgd dat we ook bij deze soorten ook sporadisch deze mutanten aantreffen.

Bontvormen bij de cana, taranta en pullaria

Af en toe wordt er eens melding gemaakt van een bonte cana. Maar tot op heden zijn bleek het bontpatroon bij de cana weinig stabiel. De vogels werden steeds na de rui terug volledig groen. Het is uiteraard niet uitgesloten dat hier een bontmutatie zou kunnen ontstaan, maar harde bewijzen ontbreken hier toch nog over. Bij pullaria en taranta heb ik nog geen melding gehad over het bestaan van bonte vogels. Maar wat niet is kan uiteraard nog komen.

Bont agaporniden als tentoonstellingsvogels

Het is beslist een hele uitdaging om

goede bonte vogels te gaan kweken. De bontvormen zijn duidelijk herkenbaar en dus in mijn opinie best bruikbaar als tentoonstellingsvogel. Spijtig genoeg zijn deze mutanten nog steeds niet op elke tentoonstelling toegelaten. Toegegeven, niet iedereen vindt bont even mooi, maar de reden dat de liefhebbers ze willen kweken hangt meestal af van hun persoonlijke smaak en smaken verschillen nu eenmaal. Laat ook deze liefhebbers aan hun trekken komen, ze hebben ook het recht om hun vogels tijdens de shows te laten beoordelen. Als het kan bij 'grasparkieten', waarom dan niet bij de agaporniden. Het komt er volgens mij enkel en alleen op aan om met een 'open mind' en voldoende kennis deze vogels te bekijken en deze mutanten een eerlijke kans te geven. De vogels zijn er, ze negeren heeft geen enkel nut. Het valt me op dat bepaalde 'vastgeroeste waarden' bij het horen van het woord bont reeds gaan steigeren, dit zonder er zelfs maar bij na te denken. Dit is volgens mij een compleet verkeerde instelling. De tijden evolueren en er komen steeds meer mutanten bij. Het wordt tijd dat de mening van de liefhebber hier ook eens gerespecteerd wordt en dat er naar hen geluisterd wordt. Zonder liefhebbers immers geen hobby en zeker geen tentoonstellingen meer.

Iedereen beseft natuurlijk ook wel dat het geen enkel nut heeft om een vogel met hier en daar een bonte veer naar de tentoonstelling te brengen, dat lijkt nergens op. Maar een dominant bonte vogel met een bontpatroon, welk gelijkmatig verdeeld is over het verenkleed is werkelijk prachtig om zien. Verder is het bestaan van de recessief bonte roseicollis en fischeri duidelijk aangevoeld en hebben de vogels een vast patroon, dus is het opmaken van een standaard perfect mogelijk. Voor de mottle is dat, toegegeven, een onmogelijke taak, maar dan toch moet de liefhebbers over deze mutant ook de nodige info kunnen vinden. Wordt het niet stilaan tijd dat we beseffen dat de bonte vogels zeker en vast de moeite waard zijn. Mits duidelijke standardeisen is de bonte Agapornis zeker een aanwinst voor de tentoonstelling.

*Tekst: Dirk Van den Abeele
© foto's Dirk Van den Abeele*

*Beschikbaar voor spreekbeurten in
België en Nederland
Internet <http://go.to/lovebirds>*

*Noot v.d. redactie: NBvV vraagt
Bontevogels als er geen sprake is van
een kwantitatieve melanine reductie.*

fischeri recessief bont lichtgroen (deze vogel is overwegend geel met hier en daar nog een enkele groene vlek)

Kweken met de Yarrellsijs *Spinus yarrellii*

Van deze prachtige sijs wordt ten onrechte verondersteld dat hij alleen wil kweken in grote goed beplante vollières. Niets is minder waar; mijn kweekruimte bestaat uit een kamer van 3 x 3 meter, waarvan 1 wand bezet is met 8 kweekkooien van 100 x 50 x 50 voor de zwartkop-, zwartborst-, Mexicaanse en geelbuiksijs. De andere wand is bezet met 4 rijen boven elkaar geplaatste kooien van 80 x 40 x 40 waarvan er drie naast elkaar staan. Deze kooien bleken heel geschikt voor de yarrells, daar ik door de tussenschotten te verwijderen een breedte kreeg van 240cm. Hierin ging deze sijs zonder problemen tot broeden over. Bovendien werd hij heel tam voor de verzorger en is hij ook niet schuw als er bezoekers naast de kooi zitten. Hij laat dan constant zijn prachtige zang horen en voert zonder enige schroom de jongen.

Bij aanschaf is het wel oppassen. Koop bij kwekers bij wie je in de kooien mag kijken, opdat je zeker weet dat de vogels gezond en vitaal zijn. Mijn eerste paar kocht ik na een telefonische aanbieding: 2 mannen en een pop. Een man van 93 en een ongeringde man. Binnen veertien dagen gaven beide mannen de pijp aan Maarten. Dan is goede raad duur: stoppen en een verloren kweekjaar of een nieuwe man. Deze kon ik gelukkig via een sportvriend in Soest kopen bij de heer Verstraate in Har-

derwijk. Met de heen- en terugreis kostte mij 1 paar de dubbele prijs. De aangeschafte man paste zich zeer snel aan; ik had hem in dezelfde kooi geplaatst als de pop met een tussenschot van gaas. Na een goede week zong hij op sizenmanier met hangende vleugels voor de pop. Deze begon daarop de borst kaal te plukken, een teken van broedrijp zijn, wat kapoetsensijspoppen ook wel doen. Daarop heb ik de man er voorzichtig bij gelaten. De kennismaking verliep vlot en zonder schade. Toch was het 1e legsel van 5 eitjes onbevruucht. Ik heb ze toch de 13 dagen laten uitbroeden om ze weer op krachten te laten komen. Het 2e legsel van 5 eitjes was wel bevrucht, maar hier maakte ik een fout. Bij nestcontrole vond ik het nest diep, maar veronderstelde dat het bij deze soort hoorde. Bij het uitkomen op de 13e dag lagen er 's avonds 4 platgedrukt, 1 kon ik nog onder de geelbuiken leggen en grootbrengen. Het derde nest gaf 4 eitjes waarvan 3 bevrucht. Weer zo'n diep nest en dit heb ik 4 dagen voor het uitkomen veranderd. Zij broedde in een kanariëkastje met sisalnest, de eitjes heb ik voorzichtig eruit genomen en het nestje met kortgeknipt pluksel opgehoogd tot 2 cm onder de rand, een kuiltje gemaakt en de eitjes teruggeplaatst. Tijdens deze handelingen zat de pop op nog geen 40cm afstand te wachten op terugplaatsing van het nest waarvan ze weer direct bezit nam. Een bewijs te meer dat de yarrel heel geschikt is voor een vogelkamer.

Ditmaal werden de jongen in het ondiepe nest, direct na het uitkomen perfect verzorgd en grootgebracht.

Denk er wel om dat in deze kleinere vluchten de man - zo omstreeks de 3e dag - verwijderd moet worden, omdat deze popjes de man zeer agressief najagen en zelfs de veren uittrekken. Zelf hou ik hem in dezelfde vlucht, ik plaats dan in een kwart van de vlucht een schot van vierkant gaas, zodat hij toch het nest ziet en de dag zingend doorbrengt. Meerdere malen heb ik geprobeerd de man na zo'n 10 à 12 dagen terug te plaatsen, wat door de pop niet werd geaccepteerd. Pas nadat de jongen het nest verlieten, mocht hij erbij en liet ze hem toe mee te voeren. Ik geef een goed opfokvoer met een beschuit en één hardgekookt eidooier erdoor (geen eiwit, daar ik door het eivoer diepgevroren pinky's en buffalowormpjes meng). Alle sizensoorten krijgen bij mij hetzelfde. De pinky's en de buffalows worden door alle sijsen in de snavel heen en weer bewogen en de inhoud wordt gevoerd aan de jongen. Verder geef ik dagelijks in snoepbakjes gekiemd zaad. Als zaadmengeling geef ik in gelijke delen een mengeling van meerdere merken sizenvoer. Mocht u met deze soort beginnen; veel succes ermee en voor advies kunt u mij bellen.

A.J.P. Kerkhove
0118-416856
Foto: Cees Scholtz

Hoe beleef ik mijn hobby met de Forpussen

Daar ik nogal eens door beginnende jeugdliefhebbers met forpussen de vraag krijg hoe ik deze vogels huisvest en voer, wil ik in dit artikel trachten op papier te zetten hoe ik deze leuke vogels houd.

Als men begint met deze vogels, moet men eerst een keuze maken welke soort(en) men wil houden.

Mijn advies zou zijn: begin met de *Forpus coelestis* (grijsrug) of de *Forpus conspicillatus* (oogring). Deze twee soorten zijn erg rustige vogels en geven bij de kweek het snelste resultaten. De groenstuitsoort en ondersoorten zijn toch wat zenuwachtiger van aard en willen nogal snel in het broedblok verdwijnen, als men het vogelverblijf binnenkomt, zijn ook moeilijker rustig te maken voor deelname aan tentoonstellingen. De blauwvleugelsoort en ondersoorten zijn ook niet eenvoudig tot broeden te brengen en dat zal ook wel de reden zijn, dat deze soorten zo weinig te koop worden aangeboden. De geelmasker, *Forpus xanthops*, is een zeer rustige soort die ± 2 cm groter is dan alle andere forpussorten. Broedresultaten met deze vogels zijn niet eenvoudig. Het kan gebeuren dat een koppel tweemaal goed zijn jongen grootbrengt, maar daarna ook wel eens 3 tot 4 jaar overslaat om weer te beginnen met broeden. (dit is mijn ervaring).

Mijn vogelverblijf ziet er als volgt uit. Tegen de achterwand zijn mijn broedkooien opgesteld met de maten van 60 cm lang, 40 cm diep en 40 cm hoog. In deze broedkooien heb ik broedblokken aangebracht van 20 cm lang, 12 cm breed en 12 cm hoog (inwendig). Aan de voorzijde is een klepje gemaakt om het broedblok te kunnen inspecteren. Het invleggat aan de achterzijde heeft een diameter van 4 cm. Bij het invleggat heb ik een verhoging van + 4 cm gemaakt en naar voren toe (richting inspectieklepje) is een plankje van 2 cm dik geplaatst met een uitholling, zodat de eitjes meer bij elkaar blijven liggen. Omdat de forpussen holenbroeders zijn en geen echt nest maken, wordt door mij op het plankje met uitholling wat houtkrullen gelegd, die vaak door

het popje tot zaagsel worden versnipperd voor aanvang van een legsel.

De forpussen leggen in doorsnee om de dag een eitje en gemiddeld bestaat een legsel uit 5 tot 6 eitjes. Het broeden begint meestal bij het derde eitje en de broedtijd is gemiddeld 17 dagen (bij de grijsrug en oogring). De geboorte van de jongen zal dus ook niet gelijktijdig zijn, omdat de laatste eitjes ook later zullen uitkomen.

Daar wij als liefhebber natuurlijk altijd willen weten wat de ouders van de jongen zijn, moeten wij de jongen van een merkteken voorzien en wel door middel van een voetring die te koop is bij alle erkende vogelorganisaties. Deze ringen zijn voorzien van een jaartal en cijfers en letters waardoor elke ring uniek is. Via een eigen ringenadministratie is elke vogel altijd herkenbaar. Het ringen van de vogels moet meestal plaatsvinden tussen de 6e en de 10e dag. Dit is mede afhankelijk van de groei van de vogels en de ringmaat. De grijsrug wordt door mij geringd met een ring van 4,3 mm en de oogring met een ring van 4 mm (inwendige ringmaten). De forpussen worden geringd door de twee voorste teentjes eerst door de ring te schuiven, dan de ring langzaam naar boven te bewegen, waarna automatisch de twee achterste teentjes volgen. Doet men dit in een te vroeg stadium, dan zal de volgende dag de ring erafgegaan zijn. Doet men het te laat, dan is de kans aanwezig dat men het pootje van de vogel beschadigt en dat is natuurlijk niet de bedoeling. Voor echt beginnende liefhebbers zou ik zeggen: ga naar een ervaren liefhebber. Die zal gaarne demonstreren hoe het moet.

De jongen blijven ± 30 dagen in het broedblok waarna ze uitvliegen. Persoonlijk laat ik de jongen 14 dagen na het uitvliegen bij de ouders, zodat ze goed leren zelf te eten. Het is ook geen probleem, als men de jongen nog een week langer bij de ouders laat. Na het uitvliegen van de jongen begint de pop met haar tweede legsel. Hier schuilt het gevaar. Omdat de jongen 's avonds ook weer het broedblok ingaan, kunnen deze weleens de

eieren van het tweede legsel beschadigen.

De jongen die bij de ouders worden uitgevangen, plaats ik in een kooi van 120 cm lang, 40 cm diep en 40 cm hoog. In deze uitvliegruimte zorg ik ervoor, dat er altijd verse wilgentakken aanwezig zijn, zodat de jonge vogels naar hartelust kunnen knagen. (dit is geen moeten hoor). Daar de forpussen toch een bepaalde territoriumdrang hebben, moet men geen andere vogels op een later tijdstip in dezelfde kooi plaatsen, omdat er anders zonder meer gevechten zullen uitbreken met alle gevolgen van dien.

Zelf zorg ik ervoor dat ik altijd een kooi leeg heb. Als ik dan jongen uit een ander koppel moet plaatsen, neem ik de eerste jongen uit hun kooi en plaats ze met de nieuw uitgevangen jonge vogels samen in een andere lege kooi. Op deze wijze heeft bij het plaatsen niemand meer zijn territorium en heb ik ook nog niet eenmaal schade aan de vogels gehad in al die jaren dat ik forpussen bezit. In de kooi van 120 x 40 x 40 cm plaats ik maximaal 10 jonge vogels.

De eerste ruiperiode van de forpussen vindt plaats tussen de 4 en 5 maanden en hierna ga ik de mannen en poppen scheiden in aparte vluchten.

Ik broed met mijn vogels nooit meer dan 2 rondes, waarna ik de koppels uit elkaar haal en in aparte vluchten plaats om de vogels weer de nodige rust te geven.

Om de koppels opnieuw samen te stellen voor een nieuw broedseizoen zal er altijd een tijdsbestek van 5 maanden door mij worden aangehouden voor ik deze weer in een broedkooi plaats.

Bij het samenstellen van een nieuw broedkoppel dient men met zorg te werk te gaan, indien men het ras wil verbeteren. Regelmatig word ik benaderd of ik nog een man of pop heb van een bepaalde soort of mutant, omdat men zelf al een vogel van het andere geslacht bezit. Elke vogel heeft op een bepaalde manier al een mindere kant en daarom verzoek ik die persoon zijn eigen vogel mede te brengen, zodat duidelijk een vergelijking kan worden gemaakt tussen de twee aanstaande partners. Zou men dat niet doen, dan loopt men het gevaar dat beide vogels dezelfde zwakke kant bezitten en deze dubbel zouden inkweken en dat kan toch niet de bedoeling zijn. Natuurlijk weten de liefhebbers/kwekers die al

lang met de materie bezig zijn wel waarnaar ze moeten kijken en is het bovenstaande veelal niet van toepassing. (ik heb dit artikel ook met de duidelijke bedoeling geschreven voor de beginnende vogelliefhebber).

"Wat en hoe voer ik mijn forpussen?" Dit is een van de moeilijkste onderwerpen om te beschrijven. Zelf heb ik een zaadmengsel in de voorbije jaren samengesteld, dat ik uiteraard in grotere hoeveelheden afneem van mijn leverancier, de heer Cor Quartel in Apeldoorn, die deze samenstelling nu ook verkoopt als forpussenmengsel.

Aan de beginnende liefhebber zou ik zeggen: neem een zaadmengsel voor agaporniden bij uw zaad- leverancier. Wel wil ik u adviseren een mengsel te nemen zonder zonnepitten. Hiervan worden de vogels te dik en mijn ervaring is ook dat bij te veel zonnepitten de legsels en pas uitgekomen jongen vaak worden beschadigd/gedood door de ouders.

De vogels worden door mij eenmaal in de twee dagen gevoerd en wel 7 bakje zoals in een TT-kooi wordt gehangen voor twee vogels.

Buiten het broedseizoen krijgen de vogels van mij eenmaal in de week eivoer. Tijdens het broeden om de twee dagen en bij het uitkomen van de jongen elke dag. De hoeveelheid hiervan is moeilijk aan te geven, want het ene koppel neemt meer op dan het andere. Zorg in ieder geval voor voldoende eivoer, zodat de jongen nooit tekortkomen.

Ik gebruik zelf twee soorten eivoer van verschillende merken. Omdat ik het percentage dierlijke eiwitten wat te laag vind, meng ik dit met wat gekookte koolvis en voeg wat mineralen toe. Om het geheel wat rul te maken voeg

ik nog wat honing toe en het komt maar zelden voor dat de eivoerbakjes bij controle niet leeg zijn.

Natuurlijk moeten de vogels over grit en maagkiezel in een apart bakje kunnen beschikken en dient er elke dag (bij heel warm weer tweemaal per dag) vers drinkwater ter beschikking te worden gesteld aan de vogels.

"Algemene noot"

Vaak hoor ik vertellen dat forpussen agressief zijn of zelfs "killers". Ik bestrijd dit ten zeerste. Wel is het van belang om na de jeugdruï altijd de mannen en poppen in gescheiden ruimtes onder te brengen en nooit een of enkele vogels in een ruimte erbij te plaatsen, als hier reeds langere tijd andere vogels zitten. Plaats ze dan allen gezamenlijk in een andere vlucht of kooi". Ook wordt wel eens gezegd, dat je forpussen van verschillende soorten niet bij elkaar kunt plaatsen in een vlucht. Welnu, kom bij mij maar kijken, ik heb de grijsrug, groenstuit, oogring en de blauwvleugel allemaal in een vlucht en al jaren zonder een enkel probleem, als je je zelf maar houdt aan de regels zoals ik hierboven heb beschreven.

Vogels die ziek zijn, zullen dit pas op het laatste moment laten zien door dik te gaan zitten op de stok, meestal met de kop tussen de vleugels. Uiteraard zijn ze dan al langer ziek, maar zullen ze trachten dit zolang mogelijk verborgen te houden. Immers in de vrije natuur zullen hun vijanden dat ook opmerken.

Daar de lichaamstemperatuur op ± 41 graden Celsius ligt, kost het de vogel heel veel energie om deze temperatuur te kunnen behouden en zal een zieke vogel weinig energie overhouden om te werken aan zijn herstel. Als

ik een vogel heb die zich niet "happy" voelt, plaats ik deze uit voorzorg al in een ziekenkooi en breng de temperatuur op ± 30 graden Celsius. Veelal kan ik na enkele dagen weer beginnen met het langzaam afbouwen van de temperatuur, zodat deze na een week tijd op dezelfde temperatuur staat als in mijn vogelverblijf.

Is de vogel wat mager (scherp op het borstbeen), dan geef ik uit voorzorg een ontwormingsmiddel bij het plaatsen in de ziekenkooi.

Gelukkig heb ik het zelf nog nooit mee gemaakt, dat bij mij meerdere vogels ziekteverschijnselen vertoonden in hetzelfde tijdsbestek. Ik hoop hiervan verschoond te blijven.

Natuurlijk gaat er wel eens een vogel dood, maar op dit moment heb ik ook wel vogels zitten (in goede conditie) van 12 jaar en ouder.

Veel liefhebbers die het bovenstaande hebben gelezen, zullen zeggen: dat is allemaal oude koek voor mij. Maar als er maar een persoon is die hiervan iets heeft opgestoken, heeft dit artikel al voldaan aan de wens van de schrijver. Aan personen die denken of zeggen: "Ik ben het op bepaalde punten niet eens met de schrijver", wil ik zeggen: "Zet dat ook eens op papier, misschien leer ik daar weer wat van".

*Met sportgroeten,
Hans Schipper
voorzitter*

Nederlandse Forpussen Club
Tel: 0316-268395

Een groot aantal van de jeugd beschikt ook al over internet. Dus kijk ook eens op www.forpussenclub.nl

AVIAN

Bedfood Products

AVIAN BIRDFOOD PRODUCTS
Californiëweg 97A
1796 PC De Koog - Texel
Tel.: 0222-317882 Fax: 317204

voor uw:
Avian spirulina
Avian carmix
Avian stuifmeel

Avian nectar
Avian propolis
Avian FMA
Avian Triovit

Voor informatie of bestelling bezoek onze website: <http://www.avian.nl> of e-mail: info@avian.nl